

Uppdrag att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare i landet

Slutredovisning

Innehåll

Innehåll	3
Förord	4
1 Närmare om uppdraget.....	5
2 Sammanfattning	7
3 Beroenden till andra uppdrag	9
4 Genomförda aktiviteter	11
4.1 Definition	11
4.2 Etablera strukturer för stöd till avhoppare	12
4.2.1 Polismyndighetens handbok	12
4.2.2 SiS metodstöd	13
4.2.3 Kriminalvårdens inslussningsmodell	13
4.2.4 Socialstyrelsens stödmaterial	15
4.3 Etablering och spridning av stöd till avhoppare	15
4.3.1 Dialoger och workshoppar med kommuner.....	16
4.3.2 Kommunikationsinsatser	16
4.3.3 Myndighetsgemensam nationell webbplats	17
4.3.4 Samverkansöverenskommelser.....	17
4.4 Erfarenheter, forskning och kunskapsspridning	18
4.4.1 Metod- och kunskapsstöd	18
4.5 Uppföljning	19
4.5.1 Individbaserad uppföljning	19
5 Fördelning av medel till avhoppare	20
6 Förstärkt uppsökande arbete	21
7 Implementering och utvecklingsbehov	23
7.1 Enskilda utförare.....	23
7.2 Behov av samverkan med psykiatri	24
7.3 Kompetenshöjning inom området kriminalitet	24
7.4 Återfallsförebyggande insatser	25
8 Förslag på nationell och regional samordning	26
8.1 Nationell samordning.....	26
8.1.1 Brottsförebyggande rådet.....	26
8.2 Regional samordning	27

Förord

I september 2021 gav regeringen Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse (SiS) och Socialstyrelsen, hädanefter myndigheterna, i uppdrag att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer i hela landet. Syftet med uppdraget är att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för att fler individer ska få tillgång till sådant stöd (Ju2021/03331). Myndigheterna ska i arbetet med uppdraget samråda med Sveriges Kommuner och Region (SKR), kommunerna och regionerna, länsstyrelserna samt med andra relevanta aktörer.

Utifrån den rådande samhällsutvecklingen i Sverige avseende organiserad brottslighet har myndigheterna inriktat arbetet inom ramen för uppdraget till avhopp från kriminella miljöer.

Arbetet har, sedan det påbörjades, bedrivits både myndighetsinternt och gemensamt mellan myndigheterna. Grunden har varit ett tidigare regeringsuppdrag om att ta fram ett nationellt avhopparprogram (Ju2019/02027), vilket slutredovisades den 1 mars 2021 (Ju2021/00925). Myndigheterna har samverkat med den särskilda utredaren som utsågs för att bland annat bistå och stödja myndigheterna i arbetet. Utredarens uppdrag slutredovisades den 30 september 2022.

Polismyndigheten fick från och med 1 oktober 2022 ansvar för samordningen av det myndighetsgemensamma arbetet. Polismyndigheten fick också vid samma tidpunkt i uppdrag att inom ramen för detta uppdrag fördela medel till stödinsatser för avhoppare. Polismyndigheten, Kriminalvården och SiS fick då också i uppdrag att utveckla arbetet med att identifiera potentiella avhoppare (Ju2022/01537, Ju2022/01578).

Januari 2024

Johan Olsson
Avdelningschef
Polismyndigheten

Martin Holmgren
Generaldirektör
Kriminalvården

Elisabet Åbjörnsson Hollmark
Generaldirektör
Statens institutionsstyrelse

Olivia Wigzell
Generaldirektör
Socialstyrelsen

1 Närmare om uppdraget

Polismyndigheten, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse fick i uppdrag att:

- etablera en ändamålsenlig struktur för arbetet med avhoppare inom respektive myndighet samt för samverkan mellan myndigheterna,
- säkerställa att det inom myndigheterna finns kontaktytor dit kommuner och andra externa aktörer och individer i behov av stöd kan vända sig när det gäller frågor om stöd till avhoppare,
- verka för att avhopparverksamhet etableras, bedrivs och tillgängliggörs i tillräcklig utsträckning i de kommuner i landet där det enligt den lokala problembilden finns ett behov av detta. En sådan bedömning ska ske i samråd mellan kommuner, Polismyndigheten, Kriminalvården och andra relevanta aktörer,
- verka för att frågan om avhopparverksamhet vid behov hanteras i särskilda eller befintliga lokala samverkansöverenskommelser,
- inom respektive myndighet öka kunskapen om avhoppares behov av insatser samt öka kunskapen inom myndigheterna och bland myndigheternas klienter om vilket stöd till avhoppare som finns att tillgå.

Därutöver fick myndigheterna i uppdrag att tillsammans med Socialstyrelsen:

- utifrån forskning och svenska och nordiska erfarenheter ta fram och sprida metodstöd och kunskapsstöd för arbetet med stöd till avhoppare, inklusive en beskrivning av vilka aktörer som genomför olika insatser,
- utarbeta former för hur arbetet med avhoppare kontinuerligt ska följas upp och redovisas och inom ramen för det utarbeta och sammanställa statistik på området. Modellen ska ge förutsättningar för uppföljning på individnivå, för att exempelvis möjliggöra vetenskaplig uppföljning och annan forskning,
- skapa en myndighetsgemensam nationell webbplats om avhopparverksamhet riktad till yrkesverksamma samt till avhoppare och deras anhöriga, samt utarbeta en plan för förvaltningen av denna. Av informationen på webbplatsen ska det tydligt framgå vart man kan vända sig för att erhålla stöd samt vilka typer av insatser som kan komma att bli aktuella.

Regeringen avsåg vidare att ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att utvärdera arbetet med avhoppare. Myndigheterna fick därför i uppdrag att samverka med Brå. Brå fick även i uppdrag att stödja myndigheterna i arbetet

med att utveckla en modell för kontinuerlig uppföljning av arbetet med avhoppare och dess effekter.

Myndigheterna ska löpande integrera resultatet av utvecklingsarbetet i den ordinarie verksamheten.

2 Sammanfattning

I arbetet med regeringsuppdraget har myndigheterna enats om en ny definition för avhoppare. Myndigheterna har också tagit fram metodstöd och styrdokument för arbetet med stöd till avhoppare inom respektive myndighet samt för kommunerna. Sammantaget bedöms det därmed finnas en grundläggande nationell struktur för stöd till individer som behöver samhällets stöd och skydd för att lämna organiserad brottslighet.

Myndigheterna har på olika sätt arbetat för att stöd till avhoppare etableras, bedrivs och tillgängliggörs i de kommuner där den lokala problembilden uppvisar ett behov av detta. Myndigheterna har skapat ett samverkansnätverk med kommuner för dialog, erfarenhetsutbyte och kompetenshöjande insatser. Vidare har kommunikationsinsatser genomförts riktade mot olika målgrupper, bland annat via den myndighetsgemensamma webbplatsen. Myndigheterna har tillsammans med kommunerna tagit fram en modell för individbaserad uppföljning. Det kommer på sikt även vara möjligt att generera tillförlitlig statistik baserat på Polismyndighetens modell för uppföljning.

De interna och myndighetsgemensamma åtgärder som har vidtagits inom ramen för regeringsuppdraget behöver nu implementeras och integreras i ordinarie verksamheter. Exempelvis behöver de metodstöd och styrdokument som har tagits fram förankras och behovet av ytterligare stöd för arbetet med avhoppare under 18 år behöver ses över. Myndigheterna behöver därtill arbeta vidare med att sprida definitionen av avhoppare och vilket stöd till dessa som finns att tillgå. Det finns också behov av att för olika målgrupper tydliggöra kontaktvägarna till och mellan myndigheterna. Därtill ser myndigheterna i det fortsatta arbetet behov av spridning och förstärkning av den nationella och regionala samordningen.

Myndigheterna belyser fyra områden där utvecklingsbehoven är särskilt angelägna. Vidare behöver det införas möjlighet till kontroll och särskilda krav på enskilda utförare för att få bedriva skyddade boenden och avhopparverksamhet. Detta för att säkerställa att stödet till avhoppare är professionellt och utförs på ett kvalitetssäkert sätt. Regeringen föreslår i proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende att skyddat boende ska regleras i socialtjänstlagen som en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Regeringen föreslår även att det ska krävas tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att få bedriva verksamhet i form av skyddat boende. Kommuner och regioner som bedriver sådan verksamhet ska anmäla detta till IVO.

Myndigheterna anser också att en förbättrad samverkan med regionerna behövs eftersom obehandlade psykiatriska tillstånd kan öka risken för återfall i brott och därmed försvåra avhopp. Vidare är det angeläget att kommunerna

erbjuds kompetenshöjande aktiviteter inom området kriminalitet. Därtill vill myndigheterna framhålla behovet av att implementera den modell som Socialstyrelsen har tagit fram för uppföljning av avhoppares behov och socialtjänstens insatser. Denna uppföljning kan även vara ett led i att utveckla återfallsförebyggande insatser specifikt för avhoppare.

Myndigheterna bedömer att arbetet med stöd till avhoppare behöver fortsatt stöd och samordning. Myndigheterna anser att arbetet på sikt bör bli en integrerad del av det brottsförebyggande arbetet, och inte behandlas som en avgränsad fråga. Förslagsvis kvarstår den nationella samordningen hos de fyra myndigheterna med Polismyndigheten som samordningsansvarig. Brottsförebyggande rådet (Brå) föreslås anslutas till den nationella samordningsstrukturen i syfte att möjliggöra att arbetet med avhoppare kan utvärderas och utvecklas. Samordning av arbetet med avhoppare på regional nivå bedöms kunna åläggas länsstyrelserna utifrån deras uppdrag gällande samordning av brottsförebyggande arbete.

Arbetet inom regeringsuppdraget har fokuserat på de kriminella miljöer som genom skjutningar och sprängningar utgör en stor del av de lokala problembilderna i landets kommuner. När det gäller avhoppare från våldsbejakande extremistiska respektive hedersrelaterade miljöer kan det konstateras att dessa är få och därmed är erfarenheterna gällande gruppernas eventuella särskilda behov begränsade. De metodstöd och styrdokument som myndigheterna har tagit fram bedöms till stora delar vara tillämpbara på dessa grupper, men kan behöva kompletteras i takt med att kunskapen om avhopp från dessa miljöer växer. När det gäller avhoppare från våldsbejakande extremistiska respektive hedersrelaterade miljöer har samarbeten inletts med Center mot våldsbejakande extremism.

3 Beroenden till andra uppdrag

De senaste åren har ett antal utredningar, uppdrag och lagändringar initierats i syfte att minska kriminaliteten och öka tryggheten i samhället. Flera av dessa rör det brottsförebyggande arbetet och kommer sannolikt att få betydelse även för avhopparfrågan. Med tanke på socialtjänstens centrala roll i arbetet med avhoppare är det av vikt att redogöra för några av de viktigaste förslagen som inverkar på socialtjänstens arbete med att förebygga kriminalitet.

Nyligen presenterades ett förslag om en struktur för systematisk och långsiktig samverkan mellan myndigheter och aktörer på nationell, regional och lokal nivå med syftet att dels förhindra att barn och unga socialiseras och rekryteras in i miljöer kopplade till organiserad brottslighet och gängkriminalitet, dels att säkerställa att effektiva och ändamålsenliga åtgärder vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet, den så kallade Bob-strukturen.¹ Den föreslagna strukturen med lokala så kallade Bob-råd kan ge en möjlighet att snabbare kunna ge skydd och stöd till de barn och unga som har störst behov. I det ingår att identifiera och motivera potentiella avhoppare. Regeringen beslutade den 9 november 2023 att ge ett antal myndigheter i uppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott.²

Trygghetsberedningen³ har i sitt senaste delbetänkande påkallat behovet av en nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i kriminella gäng. Betänkandet innehåller förslag om att regeringen i ett inriktningsdokument ska tydliggöra vilka områden som är mest angelägna att arbeta med och att en särskild organisation inrättas i form av en kommitté för att stötta genomförandet.⁴ Regeringen har beslutat om ett tilläggsdirektiv till Trygghetsberedningen. Genom tilläggsdirektivet ändrades uppdraget till att kartlägga kompetenser som är involverade i arbetet med att förebygga återfall i brott och analysera hur den samlade kompetensen gemensamt kan bidra i det återfallsförebyggande arbetet. Vidare ska Trygghetsberedningen genomföra en

---

¹ Se rapporten Bob – barn och unga i organiserad brottslighet. Redovisning av Polismyndighetens, Socialstyrelsens och Statens institutionsstyrelsens uppdrag att föreslå en samverkansstruktur för arbete med barn och unga i och i närheten av miljöer kopplade till organiserad brottslighet (Ju2023/00972), Polismyndighetens dnr A237.344/2023.

² Ju2023/02529.

³ Dir 2020:32.

⁴ Vägar till ett tryggare samhälle - Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67).

internationell jämförelse samt lämna förslag på hur det återfallsförebyggande arbetet kan utvecklas i syfte att minska andelen återfall i brott.⁵

Efter dansk förlaga analyseras nu inom ramen för en statlig utredning möjligheterna att införa så kallade ungdomskriminalitetsnämnder. Nämnderna ska bland annat möjliggöra tidigare och mer samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet bland barn och unga mellan 10 och 17 år. I Danmark består en ungdomskriminalitetsnämnd av en domare samt en representant från polisen och en från kommunen. Kommunerna ansvarar för verkställigheten av nämndens beslut och har ett tydligt ansvar när det gäller att hjälpa barn och unga ut ur kriminalitet. Ungdomskriminalitetsnämndens beslut är bindande både för barnet och för kommunen.⁶

För att stödja och utveckla det brottsförebyggande arbetet som faller under socialtjänstens ansvar att förhindra att unga dras in i kriminalitet har regeringen beslutat att inrätta en delegation för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område. Delegationen ska långsiktigt biträda Socialdepartementet med kunskap, analyser och utredningskapacitet. Delegationen ska som första uppdrag lämna förslag avseende så kallade sociala förstärkningsteam. Förstärkningsteamerna är tänkta att kunna bidra med ett stöd till kommunernas socialtjänst, både kunskapsmässigt och operativt. Uppdraget om förstärkningsteam ska slutredovisas i september 2024.⁷

Därtill kan promemorian Ett förtydligat brottsförebyggande ansvar för socialnämnden⁸ samt regeringens avsikt att under 2024 presentera en ny socialtjänstlag nämnas. I promemorian ingår förslag på bestämmelser för att tydliggöra socialtjänstens brottsförebyggande ansvar.

---

⁵ Tilläggsdirektiv Trygghetsberedningen (Ju 2020:09) (dir. 2023:57).

⁶ Ungdomskriminalitetsnämnder – en ny ordning för att förebygga brottslighet (dir. 2022:106).

⁷ S2023/02342.

⁸ S2023/03181.

4 Genomförda aktiviteter

4.1 Definition

För att skapa en nationell samsyn och bättre dialog kring gruppen avhoppare har myndigheterna tagit fram nedan definition.

En avhoppare är en individ som har valt att lämna organiserad brottslighet och som bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd för att fullfölja detta.

Definitionen är gemensam för Polismyndigheten, Kriminalvården, SiS och Socialstyrelsen och bygger på de kriterier som Europeiska unionen ställt upp för att definiera organiserad brottslighet.⁹ Den utgår från den tidigare definitionen¹⁰ men är genom formuleringen stöd och skydd (istället för stöd och/eller skydd) i högre grad inriktad på individer med skyddsbehov inom den organiserade brottsligheten där enligt myndigheterna våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer ingår sett ur ett avhopparperspektiv. I kommunikationen kring definitionen är det av vikt att myndigheterna betonar att alla ovan grupper omfattas. I begreppet organiserad brottslighet inbegrips olika former av relationsbaserade kriminella miljöer där den centrala beståndsdelen är skrämselfkapital.¹¹

Formuleringen stöd och skydd förutsätter en samverkan mellan kommunernas socialtjänster och Polismyndigheten samt eventuellt andra myndigheter. Definitionen omfattar personer under 18 år, vilket för med sig krav på myndigheterna att barns rättigheter och behov omhändertas.

Definitionen har inkluderats i myndigheternas interna metodstöd och styrdokument. Den finns med på den nationella myndighetsgemensamma webbplatsen och på respektive myndighets webbplats. Definitionen har därtill spridits vid flertalet möten med kommuners socialtjänster och andra aktörer, genom artiklar i myndigheternas interna media med mera.

---

⁹ Förteckningen återfinns i dokumentet 6204/2/97 Enfopol 35 Rev 2.

¹⁰ Slutredovisning av Kriminalvårdens, Polismyndighetens, Statens institutionsstyrelses och Socialstyrelsens uppdrag att ta fram ett nationellt avhopparprogram (KV 2020-1460); En individ som väljer att lämna en kriminell eller våldsbejakande extremistisk miljö eller gruppering och som bedöms vara i behov av samhällets stöd och/eller skydd för att fullfölja detta. Det kan även avse en individ som har behov av samhällets stöd och skydd för att lämna en hederskontext.

¹¹ Brottsförebyggande rådet, rapport 2016:12; Kriminella nätverk och grupperingar, s. 37 ff.

4.2 Etablera strukturer för stöd till avhoppare

Myndigheterna har tagit fram interna strukturer för arbetet med avhoppare, vilka har formulerats i metodstöd och styrdokument. Utvecklingsarbetet har löpande förankrats i den myndighetsgemensamma gruppen för att säkerställa en fungerande samverkan i arbetet med stöd till avhoppare.

4.2.1 Polismyndighetens handbok

Polismyndigheten har byggt en struktur med avhopparsamordning på olika organisatoriska nivåer, vilket innebär att det finns en struktur i varje lokalpolisområde, polisregion samt på nationell nivå. Den nationella avhopparsamordningen har skapat ett forum för samverkan med avhopparsamordningen i de sju polisregionerna. Forumet har regelbundna möten och används till framförallt informationsdelning och erfarenhetsutbyte. Liknande forum finns på regional nivå för samordning av lokalpolisområdenas avhopparverksamhet.

För intern vägledning i arbetet med avhoppare har Polismyndigheten tagit fram en handbok om avhopparverksamhet.¹² Handboken utgör myndighetens styrdokument för arbete med avhoppare och reglerar ansvar, behörigheter och befogenheter samt anger hur arbetet i övrigt ska eller bör bedrivas internt inom Polismyndigheten och i samverkan med kommunens socialtjänst och andra myndigheter. Handboken syftar till att arbetet med avhopparverksamhet ska utföras på ett rättssäkert, enhetligt och effektivt sätt.

Arbetet i avhopparärenden bedrivs i nära samverkan med socialtjänsten där Polismyndighetens ansvar främst omfattas av att genomföra hotbilds- och riskbedömningar, vidta relevanta skyddsåtgärder samt löpande bistå i uppföljning av ärenden på individnivå. I handboken anges att en god samverkan med socialtjänsten är nödvändig för att kunna säkerställa att individen under tiden som avhoppare dels får relevant stöd och skydd, dels fortsätter att uppfylla definitionen av avhoppare och kraven för att ingå i avhopparverksamhet.

Polismyndighetens process för avhopparverksamhet består av fyra steg och sträcker sig från identifiering av potentiella avhoppare (steg 1) till uppföljning av avhopparärenden (steg 4).

---

¹² Polismyndighetens handbok om avhopparverksamhet (PM 2023:6).

Bild 1. Modell över Polismyndighetens process i fyra steg för avhopparverksamhet.

4.2.2 SiS metodstöd

SiS har inom ramen för regeringsuppdraget tagit fram och beslutat ett myndighetsövergripande metodstöd för arbete med potentiella avhoppare från kriminella miljöer. Utbildning i och implementering av metodstödet är påbörjad och kommer att fortsätta under 2024.

SiS uppdrag vad gäller avhoppare är relativt begränsat och kan sägas utgöra grunden till en ”avhopparesa”. Det som beskrivs i metodstödet är inte en avhopparverksamhet och inte heller ett behandlingsprogram utan en struktur för ett motiverande förarbete som bygger på relations- och tillitsskapande. Målet är en inre förflyttning hos den unge som innebär en påbörjad förändringsprocess mot ett avhopp. Bedömning av säkerhet, skydd och risker ska löpa parallellt med den relations- och tillitsskapande processen.

Målgrupp för arbetet är alla barn, ungdomar och klienter som har begått grova brott eller misstänks för grova brott samt har en känd eller misstänkt association eller tillhörighet till organiserad brottslighet. SiS målbild är att alla placerade inom SiS som har begått grova brott i eller i närheten av miljöer kopplade till organiserad brottslighet ska ses som potentiella avhoppare även om ungdomen inte är där än; att det initialt i placeringen saknas inre motivation hos ungdomen avgör inte huruvida SiS ska påbörja arbetet med att motivera till en avhopparprocess.

Det övergripande syftet med SiS arbete med målgruppen är att fler barn och unga inom SiS ska få avhopparstöd via socialtjänsten. Ett konkret mål är att ungdomen medan den är kvar på SiS väljer att ha kontakt med Polismyndigheten för bedömning av om hen uppfyller kriterierna för att ingå i avhopparverksamhet.

4.2.3 Kriminalvårdens inslussningsmodell

Kriminalvårdens roll i arbetet med stöd till avhoppare består av en aktiv samverkan med kommunernas socialtjänst i planering, genomförande och uppföljning av insatser för avhoppare som verkställer en påföljd. Handläggningsprocessen bedrivs utifrån samma rättsliga förutsättningar och regelverk som för övriga klienter, men utifrån särskild hänsyn till

skyddsaspekterna. Fungerande extern samverkan är en målsättning för Kriminalvården oaktat om en klient är en avhoppare.

För fängelsedömda är övergången mellan anstalt och frihet omvittnat svår, varför Kriminalvården sedan ett antal år utvecklat den så kallade inslussningsmodellen.¹³ Arbetet syftar till tidig och samordnad frigivningsplanering för individer med hög återfallsrisk och med många kriminalitetsdrivande behov. I den målgruppen bedöms även avhoppare ingå. Implementeringen av inslussmodellen eller liknande samverkansformer har därför varit ett uppdrag i verksamhetsplanen för Kriminalvårdens regioner, i syfte att förbättra förutsättningarna för den externa samverkan i klientärenden med kommunernas socialtjänster, Polismyndigheten, Arbetsförmedlingen med flera. Enligt inhämtade uppgifter i december 2023, har Kriminalvården en strukturerad samverkan med ett 80-tal kommuner via inslussningsmodellen eller likartade strukturer så som Trefas, Gruppsvåldsintervention (GVI), Örebrogruppen med mera.

Bild 2: Modell över Kriminalvårdens inslussningsmodell

Inslussmodellen kan visualiseras med ovanstående bild. Efter att klienten gett samtycke till informationsdelning, bokas ett digitalt möte med externa aktörer i syfte att skapa en gemensam insatsplanering vid frigivningen och den efterföljande övervakningsperioden. Frivården följer upp att insatserna genomförs enligt planen och hanterar eventuell misskötsamhet. När klientens övervakningsperiod har avslutats, säkerställer Kriminalvården att det finns en plan för hur insatserna ska fortgå, om klienten fortfarande har behov av dem. Kriminalvårdens strategi för arbetet mot organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och hedersrelaterad brottslighet¹⁴ innehåller ett antal rekommendationer, bland annat vikten av att ha upparbetade kontakter för att snabbt kunna initiera ett samarbete med de myndigheter och organisationer som bedöms vara aktuella i avhopparprocessen. Från och med 2023 har myndigheten inrättat ett internt råd mot organiserad brottslighet som syftar till att samordna Kriminalvårdens insatser i det sedan tidigare etablerade myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet. Forumet inkluderar även erfarenhetsutbyten kring stöd till avhoppare.

¹³ [Inslussning | Kriminalvården \(kriminalvarden.se\)](https://www.kriminalvarden.se/inlussning)

¹⁴ Dnr 2017-27832.

4.2.4 Socialstyrelsens stödmaterial

Socialstyrelsen har tagit fram ett stödmaterial avseende socialtjänstens arbete med avhoppare. Materialet syftar till att ge stöd i socialtjänstens arbete med avhoppare och bygger bland annat på gällande regelverk och erfarenheter från professionen. I stödmaterialiet inkluderas en processkarta samt en översiktlig beskrivning av processen från ansökan om stöd till avhopp till ett fullföljt avhopp. Stödet fokuserar på samverkan mellan centrala aktörer som polis, kriminalvård, SiS och psykiatri. Stödet riktar sig primärt till dem inom socialtjänsten som arbetar med vuxna avhoppare men tar även upp vissa områden som särskilt rör barn och unga som vill lämna organiserad brottslighet. Stödet tar upp olika aspekter av att arbeta med avhoppare, som att identifiera potentiella avhoppare, handläggning, vilka behov en avhoppare kan ha, och information om insatser utifrån bästa tillgängliga kunskap. Ett avsnitt handlar även om uppföljning av insatser.

Bild 3: Processen för socialtjänstens arbete med avhoppare

4.3 Etablering och spridning av stöd till avhoppare

Myndigheterna har på olika sätt arbetat för att stöd till avhoppare etableras, bedrivs och tillgängliggörs i de kommuner där den lokala problembilden visar på ett behov av detta. En viktig del för att uppnå detta har handlat om att etablera kontakt och samverkan med kommunerna samt att nå ut med information om vilket stöd till avhoppare som finns att tillgå.

4.3.1 Dialoger och workshopar med kommuner

I regeringsuppdraget har 13 kommuner valts ut som referenskommuner för att skapa en samverkansstruktur kring arbetet med avhoppare. Kommunerna har primärt valts utifrån förekomst av särskilt utsatta områden och en samverkan med dessa har under regeringsuppdraget etablerats.

Referenskommunerna har stöttat varandra med kunskap och erfarenheter. Från november 2023 har även ytterligare 16 kommuner bjudits in till nätverket. Dessa har valts ut utifrån förekomst av riskområden och utsatta områden. Nätverket har utvidgats för att öka likvärdigheten i den handläggning och de insatser som ges till avhoppare i landet.

Under arbetet med regeringsuppdraget har myndigheterna anordnat möten med referenskommunerna två till tre gånger per år. Fokus på mötena har varit verksamhetsutveckling, erfarenhetsutbyte och stöd. En processkarta om socialtjänstens handläggning avseende avhoppare har tagits fram, liksom variabler för individbaserad systematisk uppföljning. Fokus på mötena har exempelvis även varit hur kommunerna ansöker om statliga medel, villkor för dessa samt för upphandling av enskilda utförare av insatser. Inriktningen på mötena har även varit hur arbetet med barn som avhoppare kan bedrivas.

Utöver nätverksmötena har Socialstyrelsen genomfört intervjuer med verksamhetsföreträdare för de 13 ursprungliga referenskommunerna. Syftet med intervjuerna har varit att få mer kunskap om hur socialtjänsten arbetar med avhoppare.

Myndigheterna har även anordnat kompetenshöjande insatser med workshopar enligt önskemål från socialtjänsten. Exempel på innehåll i dessa kompetenshöjande insatser har varit två föreläsningss dagar i risk, behov- och mottaglighetsprinciperna (RBM) som är forskningsbaserade principer för arbete med att förhindra återfall i brott och som används inom Kriminalvården och SiS.

4.3.2 Kommunikationsinsatser

Myndigheterna har inom ramen för regeringsuppdraget satt ihop en grupp av kommunikatörer från respektive myndighet för samordnad kommunikation. Den samordnade kommunikationen har skett via den myndighetsgemensamma webbplatsen och även via Socialstyrelsens Kunskapsguiden. Kunskapsguiden är en webbplats som samlar kunskapsstödande produkter från Socialstyrelsen men även andra aktörer. Myndigheterna har regelbundet uppdaterat webbsidorna både på polisen.se och kunskapsguiden.se. Det arbete som

bedrivs har även synliggjorts via sociala medier (Linkedin) och Socialstyrelsens nyhetsflöde på socialstyrelsen.se och Socialstyrelsens och Kunskapsguidens nyhetsbrev.

På Socialstyrelsen finns en funktionsbrevlåda som ger svar på frågor som kommer från socialtjänsten om stöd till avhoppare. Myndigheterna har med hjälp av SKR startat ett digitalt samarbetsrum som alla kommuner kan delta i och dela erfarenheter, få information, ställa frågor och få stöd i sitt arbete.

Myndigheterna har tagit fram en broschyr som beskriver vilket stöd som finns att få från myndigheterna i arbetet med avhoppare. Denna broschyr är postad i ett riktat e-postutskick till de som arbetar med avhoppare i samtliga kommuner i Sverige.

Myndigheterna har deltagit i intervjuer med media och i konferenser och bemannat montrar på mässor som Socionomdagarna. Deltagande vid SKR:s och Länsstyrelsernas olika nätverk har även skett.

4.3.3 Myndighetsgemensam nationell webbplats

Under våren 2023 etablerades en myndighetsgemensam nationell webbplats för stöd till avhoppare på Polismyndighetens hemsida, polisen.se/avhoppare. Den utgör en central plats för att nå ut med information om stöd till avhoppare såsom kontaktuppgifter, myndigheternas olika roller i arbetet med avhoppare, statliga medel med mera. Genom länkar till Kriminalvårdens, SiS och Socialstyrelsens egna webbplatser kan respektive myndighet löpande uppdatera den information de vill nå ut med gällande stöd till avhoppare.

4.3.4 Samverkansöverenskommelser

För att åstadkomma ett brottsförebyggande arbete baserat på den lokala problembilden finns sedan flera år en etablerad metod som har tagits fram i samverkan mellan Brå, Polismyndigheten och SKR. En del i metoden handlar om att lokalpolisområden och kommuner tar fram samverkansöverenskommelser för gemensamma åtaganden i det brottsförebyggande arbetet. I syfte att etablera och förstärka arbetet med avhoppare har myndigheterna valt att arbeta för att avhopparfrågan, där behovet finns, inkluderas i arbetet med dessa lokala samverkansöverenskommelser. Andra lämpliga aktörer att inkludera förutom Polismyndigheten och kommunerna kan vara Kriminalvårdens frivårdsverksamhet, Arbetsförmedlingen och regionerna.

I Polismyndighetens handbok om avhopparverksamhet ingår som uppdrag för avhopparsamordningen att verka för att arbetet tas upp i de lokala samverkansöverenskommelserna i den mån behovet finns. Många lokalpolisområden har ingått samverkansöverenskommelser med kommuner avseende stöd till avhoppare och ytterligare ett antal kommer att ingås från och med 2024.

4.4 Erfarenheter, forskning och kunskapsspridning

4.4.1 Metod- och kunskapsstöd

Med hänsyn till att det saknas forskning om vilka insatser som har effekt för att stödja avhopp från kriminella gäng¹⁵ har erfarenhetsbaserad kunskap inkluderats i myndigheternas metodstöd. Denna kunskap har inhämtats internt från de statliga myndigheterna och från det samverkansnätverk med 13 kommuner som har startats inom ramen för regeringsuppdraget. Den bästa tillgängliga kunskapen som beskrivs i metodstöden utgår också från forskning om riskfaktorer och insatser till personer som begår brott men som inte är definierade som avhoppare. På sikt kommer det att vara möjligt att komplettera myndigheternas metodstöd och styrdokument med resultat från uppföljning och utvärdering av dessa insatser, men även från forskning på området. De metodstöd som har tagits fram har på olika sätt spridits inom myndigheterna.

Erfarenheter om stöd till avhoppare har inhämtats från Norden. Skillnader i målgrupp, regelverk och arbetssätt begränsar dock möjligheterna till praktisk tillämpning av erfarenheter.

---

¹⁵ SBU. Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna, 2023.

4.5 Uppföljning

4.5.1 Individbaserad uppföljning

Ett sätt att följa upp den handläggning och de insatser som ges till avhoppare är genom individbaserad systematisk uppföljning (ISU). ISU handlar om att beskriva och mäta det arbete som genomförs med enskilda individer och sedan sammanställa informationen på gruppnivå. Detta i syfte att utveckla och förbättra verksamhetens kvalitet. Socialstyrelsen har tillsammans med de 13 referenskommunerna tagit fram en modell för ISU. Modellen kan användas lokalt, men möjliggöra nationella data på sikt. Modellen kommer att tas i bruk under 2024. På detta sätt har Socialstyrelsen skapat förutsättningar för att nationellt kunna följa upp avhoppares behov, problemområden, vilka insatser som erbjudits och genomförts för avhoppare samt vilka aktörer som socialtjänsten samverkar med kring avhoppare.

Polismyndigheten har en framtagen modell för uppföljning av avhopparärenden och har även möjlighet att följa upp individärenden inom ramen för uppdraget att fördela statliga medel till kommuner. På sikt kommer det att vara möjligt att generera tillförlitlig statistik baserat på dessa olika system.

Ordinarie dokumentationsrutiner i Kriminalvårdens klientadministrativa system, kriminalvårdsregistret (KVR) innefattar information om att en klient är aktuell för avhopparstöd. Dock är informationen inte sökbar på aggregerad nivå. Kriminalvården behöver fortsatt utreda möjligheten att hantera information om avhoppare på det strukturerade sätt som krävs för att följa upp målgruppen på en aggregerad nivå.

Arbets sättet som beskrivs i SiS metodstöd utvecklas och testas på ett av ungdomshemmen. Att dokumentera möjliga variabler för uppföljning ingår i utvecklingsarbetet.

Inom ramen för regeringsuppdraget har myndigheterna samverkat med Brå genom att de har bjudits in till workshopar samt enskilda möten avseende olika aktiviteter som vidtagits under regeringsuppdraget men särskilt avseende uppföljningsfrågor.

5 Fördelning av medel till avhoppare

Polismyndigheten ska inom ramen för samordningsuppdraget fördela medel till stödinsatser för avhoppare och har från och med 2022 erhållit 72,5 miljoner kronor per år. Medlen får i huvudsak användas för bidrag till kommuner, myndigheter och andra organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet.

Avseende 2022 års medel gjordes en redovisning i samband med delredovisning 2.¹⁶ Därefter har en fördelning av 2023 års medel genomförts, vilken kommer att redovisas i Polismyndighetens årsredovisning 2023.

Uppföljningen av statliga medel visar att det har skett en väsentlig ökning av antalet beviljade ansökningar sedan arbetet med regeringsuppdraget inleddes 2021. Utvecklingen har sannolikt påverkats av anslagets storlek, men även av att arbetet med avhoppare har ökat. Antalet kommuner/stadsdelar som har ansökt om medel för individärenden har också blivit fler, vilket visar att stödet till avhoppare inte bara ökar i numerär utan även geografiskt.

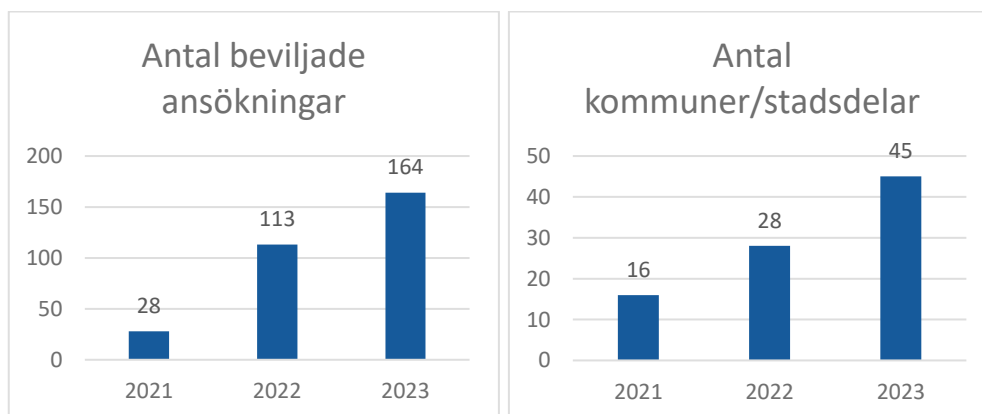

Bild 4: Antal beviljade ansökningar för individärenden fördelat på åren 2021–2023 respektive antal kommuner/stadsdelar som har ansökt om medel för individärenden fördelat på åren 2021–2023.

Uppföljningen av 2023 års statliga medel visar att en övervägande majoritet av individerna som får avhopparstöd är män och de flesta tillhör åldersspannet 18–29 år. Andelen individer som har bedömts ha en hög hotbild är i princip lika stor som andelen där hotbilden har bedömts som låg. 2023 års uppföljning av kommunernas ansökningar visar därtill att närmare hälften av individerna på något sätt kan kopplas till skjutvapenvåldet.

¹⁶ Polismyndighetens rapport Redovisning av statliga medel till avhopparverksamhet (dnr A077.218/2023).

6 Förstärkt uppsökande arbete

Inom myndigheterna pågår olika typer av arbete för att förstärka det uppsökande arbetet så att fler individer ska komma ifråga för avhopparverksamhet. Genom Polismyndighetens handbok om avhopparverksamhet aktiveras alla lokalpolisområden i avhopparbetet och ett av de utpekade uppdragen för den lokala avhopparsamordningen är att identifiera och motivera potentiella avhoppare. I lokalpolisområdena bedöms möjligheten att nå framgång i detta att vara som störst.

SiS har en pågående pilotverksamhet vid ett av myndighetens särskilda ungdomshem där verksamheten arbetar strukturerat med att identifiera och motivera samt samverka med socialtjänsten i avhopparärenden. Under hösten 2023 har implementering av arbetssättet inom hela myndigheten påbörjats via det framtagna metodstödet, vilket bland annat sker genom en större utbildningsinsats. Därtill har SiS gjort flertalet interna kommunikationsinsatser för att sprida kunskap om avhoppprocessen.

Kriminalvården strävar efter att i möjligaste mån arbeta uppsökande och motiverande för klienter som befinner sig i organiserad brottslighet. Anstaltspersonal utbildas i Kompetent klientnära arbete (KKA) - ett förhållningssätt som inkluderar de mest etablerade strategierna för återfallsförebyggande kriminalvård. Frivårdens handläggare arbetar sedan ett antal år med samtalsmetoden Krimstics som syftar till att arbeta följsamt till risk-, behov- och mottaglighetsprinciperna. Det finns riktade behandlingsprogram för målgruppen. Behandlingsprogrammet Entré är inriktat mot individer inom den organiserade brottsligheten. Klienternas individuella verkställighetsplaner utgör ledstjärna för de insatser som planeras och genomförs.

På grund av myndighetens allvarliga beläggningsläge och med svårigheter att kompetensförsörja verksamheten, är det dock utmanande att bedriva ett uppsökande arbete. Trots detta är bedömningen att det på många håll i den klientnära verksamheten arbetas intensivt för att försöka påverka individer att lämna den kriminella miljön och att ta emot samhällets stöd. Inte sällan brister tilltron till myndigheter hos dessa klienter, som dessutom ofta saknar kunskap om kommuners och regioners roller och ansvar. En viktig roll spelar också de civilsamhällesföreträdare som uppstår statsbidrag för att komplettera myndighetens uppsökande och motiverande arbete med individer ur den organiserade brottsligheten. De stödjer klienterna via coachande samtal och möten (individuellt eller i grupp) i att såväl vilja som våga överväga andra livsval än att återgå till den kriminella miljön.

Det kan här också nämnas att både Kriminalvården och Polismyndigheten tillsammans med kommuner och andra parter är engagerade i brottspreventiva initiativ där avhopparstöd kan bli en aktuell åtgärd. GVI är en brottsförebyggande strategi mot grupprelaterat våld som har tillämpats i Malmö (under benämningen Sluta skjut) sedan 2018. En del i GVI handlar om att erbjuda hjälp till individer som vill lämna det kriminella livet. Under 2021 fick Polismyndigheten, Brå och Kriminalvården ett regeringsuppdrag att sprida strategin till fler platser i landet.¹⁷ Trefas som är ett samverkansprojekt mellan Polismyndigheten, Kriminalvården och Stockholm stad har pågått sedan 2019 och fokuserar på individer inom skjutvapenvåldet för att förhindra brott.

I Socialstyrelsens stödmaterial till socialtjänsten uppmärksammas olika arbetssätt för att identifiera potentiella avhoppare. Potentiella avhoppare kan exempelvis uppmärksammas genom fältarbete, men även genom att fokusera på individer som redan beviljats bistånd inom socialtjänsten och som kan ge uttryck för tankar på att lämna kriminalitet. Ett ytterligare sätt att identifiera barn och unga som potentiella avhoppare kan vara när socialtjänsten närvarar vid polisförhör.

---

¹⁷ Ju2021/03330.

7 Implementering och utvecklingsbehov

Det har vidtagits ett stort antal interna och myndighetsgemensamma åtgärder inom ramen för detta regeringsuppdrag. Dessa behöver nu implementeras och integreras i ordinarie verksamhet, inom myndigheterna och i kommunerna. Det handlar framförallt om att genom utbildningar och informationsinsatser förankra de metodstöd och styrdokument som har tagits fram för att kvalitetssäkra och likrikta arbetet med stöd till avhoppare. Det vidare stödet bör i hög grad fokusera på individer under 18 år.

Myndigheterna behöver också arbeta vidare med extern kommunikation för att ytterligare sprida definitionen och vilket stöd till avhoppare som finns att tillgå. Det finns också behov av att för olika målgrupper tydliggöra kontaktvägarna till och mellan myndigheterna. Därtill ser myndigheterna i det fortsatta arbetet behov av spridning och förstärkning av den nationella och regionala samordningen, vilket resoneras vidare om under kapitel 8 Förslag på nationella/regionala/lokala samordningsstrukturer.

Utöver ovan vill myndigheterna belysa fyra områden där utvecklingsbehoven är särskilt angelägna, vilka redogörs för i de följande avsnitten 7.1–7.4.

7.1 Enskilda utförare

Eftersom det är svårt för kommunernas socialtjänster att själva tillhandahålla omfattande avhopparsatser anlitas ofta enskilda utförare, såväl privata företag som ideella organisationer. För att säkerställa att stödet till avhoppare är professionellt och utförs på ett kvalitetssäkert sätt är det angeläget att det införs möjlighet till kontroll samt särskilda krav, kompetens och tillstånd för att få bedriva avhopparverksamhet. Behovet av detta framgår även av den statliga utredarens slutredovisning av uppdraget med att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare.¹⁸

I avvaktan på en utredning om särskild reglering har Polismyndighetens villkor för utbetalning av statliga medel reviderats och likaså kraven på återredovisning. Därtill har myndigheterna arbetat med referenskommunerna med målsättningen att kunna använda upphandlingsprocessen som en väg för att kvalitetssäkra de enskilda utförarna och de insatser de tillhandahåller.

---

¹⁸ Slutredovisning av uppdraget att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare i landet (Ju 2021:D).

7.2 Behov av samverkan med psykiatri

Ett utvecklingsområde som framkommit i kartläggande intervjuer som vidtagits med referenskommunerna är att det finns stora behov av en förbättrad samverkan med regionerna. Detta då psykiatri kan genomföra bedömning och behandling av adhd, uppförandestörning, känslomässig instabilitet, skadligt substansbruk, personlighetssyndrom och posttraumatisk stress. Detta är diagnoser som i högre grad förekommer hos personer som begår brott än hos befolkningen generellt. Hälso- och sjukvården inom Socialstyrelsen har fått ett uppdrag kring brottsförebyggande arbete där samverkan kring detta skulle kunna ingå.¹⁹

7.3 Kompetenshöjning inom området kriminalitet

I kartläggning av kommunernas stödinsatser och i samtal med företrädare för verksamheter som bedriver avhoppstöd, uttrycks ett behov av kompetenshöjande aktiviteter kring området kriminalitet. Myndigheternas bedömning är att det handlar om såväl vilka relevanta risk- och behovsbedömningsinstrument som finns att tillgå för målgruppen avhoppare över 18 år, fördjupad kunskap om relevanta riskreducerande insatser samt hur anpassningar kan göras för den generella respektive individuella mottagligheten. Myndigheterna har därför erbjudit utbildningsdagar om principerna för risk, behov och mottaglighet (RBM) till de 13 referenskommuner som sedan uppdragets början har inkluderats i arbetet.

En riktad, digital utbildningsserie till socialtjänsten bedömer myndigheterna skulle höja kunskapen och stärka enhetligheten i arbetet med stöd till avhoppare. Utbildningen bör utgå från forskning och beprövad erfarenhet och framför allt använda den erfarenhet och fördjupade kompetens inom området som finns inom Kriminalvården och SiS, men anpassad till socialtjänstkontexten.

---

¹⁹ Se Uppdrag att stödja hälso- och sjukvården vid möte med individer involverade i eller drabbade av kriminella nätverk eller andra våldsbejakande miljöer (S2023/02981). Vidare har Socialstyrelsen, Kriminalvården och SiS haft inledande möten med SKR samt sakkunnig expert från Västra Götalandsregionen för att diskutera frågan.

7.4 Återfallsförebyggande insatser

Socialstyrelsen har tillsammans med referenskommunerna tagit fram ISU-modellen för uppföljning. Modellen kan generera kunskap om målgruppen och målgruppens behov och de insatser som ges. När det gäller behandlingsinsatser för den specifika målgruppen avhoppare finns det inte något forskningsstöd för enskilda insatser.²⁰ Detta stärker behovet av uppföljning av socialtjänstens insatser som ett led i att utveckla återfallsförebyggande insatser.

---

²⁰ SBU. Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna, 2023.

8 Förslag på nationell och regional samordning

Myndigheterna bedömer att arbetet med stöd till avhoppare behöver fortsatt stöd och samordning. Myndigheternas anser att arbetet på sikt bör bli en integrerad del av det brottsförebyggande arbetet, och inte behandlas som en avgränsad fråga.

8.1 Nationell samordning

Förslagsvis kvarstår den nationella samordningen hos de fyra myndigheterna med fortsatt samordningsansvar hos Polismyndigheten. Arbetet med avhopparstöd är fortfarande under utveckling och som tidigare nämnts, behöver även myndigheterna fokusera på att implementera åtgärder i den ordinarie verksamheten, bland annat de metodstöd och styrdokument som har tagits fram. Det kan dock vara befogat att framöver utreda och eventuellt flytta samordningsansvaret. Kunskapsutvecklingen inom området och stödbehoven bedöms vara som mest intensiva under kommande två till tre år, därefter skulle en överflyttning av ansvaret kunna övervägas. Skälen är att arbetet fortfarande behöver utvecklas när det kommer till att empiriskt pröva och kvalitetssäkra hela processen. Det innebär att myndigheterna också behöver vidareutveckla sitt interna arbete parallellt med kommunerna, liksom att utgöra ett nära stöd till dem.

Det pågår ett stort antal initiativ²¹ för att stärka det brottsförebyggande arbetet vilket även innefattar att föreslå olika typer av samverkansstrukturer. Genom ikraftträdandet av lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete har även nationella och regionala myndigheter såsom Brottsförebyggande rådet och länsstyrelserna givits ett stödjande uppdrag.

8.1.1 Brottsförebyggande rådet

Brå föreslås anslutas till den nationella samordningsstrukturen i syfte att möjliggöra att arbetet med avhoppare kan utvärderas och utvecklas. I slutredovisningen av uppdraget att ta fram ett nationellt avhopparsprogram föreslogs Brå

---

²¹ Exempel är regeringsuppdraget om att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott, regeringsuppdrag om förstärkt nationell samverkan och samordning för att förebygga radikaliserings och våldsbejakande extremism (Ju2023/01903) och regeringsuppdrag att utveckla det regionala stödet till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet (Ju2023/00475).

som nationellt ansvarig för samordningen av arbetet.²² Bland skälen till förslaget angavs bland annat att uppdraget bedömdes inrymmas i ordinarie myndighetsuppdrag, positiva erfarenheter av inrättandet av Center mot våldsbejakande extremism (CVE) och enheten för utveckling av brottsförebyggande arbete samt mångårig samverkan med kommuner i det brottsförebyggande arbetet.

8.2 Regional samordning

Frågan om samordningsstruktur för arbetet med avhoppare på regional nivå bedöms kunna åläggas länsstyrelserna utifrån deras tidigare beskrivna uppdrag om samordning av brottsförebyggande arbete. Det huvudsakliga uppdraget på den regionala nivån bör fokuseras på att genom stöd och samordning underlätta kontakter och effektiv samverkan mellan de olika aktörerna. Organisering av detta kan lämpligen följa den så kallade Bob-strukturen²³ där en länsstyrelse har samordningsansvar inom varje polisregion.

Länsstyrelserna bör även ges i uppdrag att i sina etablerade nätverk återkommande sprida den kunskap om avhopparstöd som successivt växer fram inom området, men som den nationella nivån bör ha ansvar för att samla in och systematisera (åtminstone under en tidsperiod). Med hjälp av länsstyrelsernas nätverk skulle det kunna skapas regionala center eller ”hubbar” för avhopparstödsarbete. Genom regionala center skulle kommuner med en utvecklad stödverksamhet kunna åta sig att stödja kommuner där avhopparstöd sällan aktualiseras eller kommuner som huvudsakligen blir mottagare av placerade avhoppare. Liknande initiativ skulle dock behöva kompletteras med adekvat finansiering.

---

²² Dnr KV2020-1460, s. 22–23.

²³ Uppdrag att motverka rekrytering av barn och unga till organiserad brottslighet.